

prop de la vall de Camprodon, amb un sentit molt semblant a l'etimològic en *xaragall*. Els *šaragastés*, com a nom propi o genèric de tres paratges diferents, dins el vast terme muntanyenc de Tregurà (1935), un d'ells nom d'un torrent, un altre explicat «són unes terral·les»; un altre *Els Xaragasters* definit 'tarters' 1 km. més al Sud, entre la Roca i Cavallera; també Amigó of a Tregurà «un *xaragasté*» com a explicació de «unes reconques». Com que en aquesta vall ens consta l'ús de *saragallets* o *xa-*, i el de *ribast*, quasi amb el mateix sentit, crec que aquest *xaragaster* deu venir d'un **xaragast* resultant d'un encruament de *xaragall* amb *ribast* (del qual també vindria la *ř*).

DERIV.: De la major part ja n'hem parlat en el text. Per a *Saragallar*, *-llejar*; *aixaragallador*, *aixaragallament*, veg. *AlcM*.

¹ De la forma en *x-* hi hauria un sol cas antic, que cita Balari d'un doc. sense data, sobre les «albergues» que el Comte de Rosselló havia de percebre en els Comtats d'Empúries i Peralada «in toto plano a Impurijs, usque ad flumen Teder, excepto *xaragallo*»: tractant-se d'un Comte de Rosselló seria doncs del S. XI o abans de 1150. Però encara que dóna la signatura de l'A. C. A., no sols és suspecte l'isolament del cas, i la manca de data, sinó també el sentit, que queda en suspens darrere el mot. — ² Deia el masover d'un mas que m'era conegut, no nascut allà sinó a Linyola, prop de Balaguer, i conservava pronúncia bastant occidental; però com a forma urgellesa fóra impossible la *ř*, i si és vallesana ¿xocaria la inicial? potser compromís individual entre *aragál* de Linyola, i *xaragai* del Vallès? — ³ V. infra. De més a més, en *Orig.*, 130, assenyala el testament d'un *Pere de Aragall* a. 1170, que fa deixes a un santuari del mateix nom: «dimisit Sanctae Mariae *Aragal*»; i un *aragay* de 1195. — ⁴ V. tot això en els articlets del *Dict. Topographique de l'Aude*, de Sabarthès. La pronúncia moderna amb *-z-* és deguda al tret fonètic del sigmatisme (ultracorrecció del rotacisme), molt estès en tota aquesta zona llenguadociana; veg. Ronjat, *Gramm. Ist. Prov. Moderne*, volum I. En el llibre de Sabarthès es poden espigolar molts casos; tant de *r* entre vocals tornada *z*, com viceversa: *La Figueirole*, t. de Narbona, cit. *La Figueirole* a. 1438; *Empare*, t. Sallèles d'Aude, figura com *Ampaza* l'a. 1423; el que avui és *Cabezac*, t. de Narbona, figura *Caberac* el 1363; *Baris*, t. de St. Hilaire, que apareix sovint citat des d'antic com *Barinos* i variants, és citat com *Bazino* l'any 1224; es vaciïa entre *Cazarilh* i *Casasilh*. — ⁵ S'explica perquè Mistral ho relaciona amb mots en *ř* o *rr* (recordem que avui la distinció fònica entre *r* i *ř* està perduda del tot en bona part del domini occità [si bé no en la que ens interessa ara], i molt atenuada en prov.): *ensarriado*, *ragàs* (< *regàs*); «*charrèc*: *ruisseau* des rues en Guienne» que deu anar més aviat amb *charrà* (car a Guiana ja no hi ha *ř* > *š*); si bé Mistral, i potser també els parlants, el deuen combinar amb el grup de REC; i possiblement no hi manca del tot una contribució del nostre mot. —

⁶ No ens poden fer escrúpol els dos detallets fonètics. És sabut que *rg* i *rc* alternen constantment en aquestes fonts; i si bé no hi ha acord a veure-hi mera qüestió de grafia, d'altres pensen en matisos dialectals o bé sonoritat condicionada (fortis/lenis). Com Tovar i altres han documentat, amb innombrables proves, l'indoeur. hispànic presentava a cada pas el fenomen de la «infecció», sistemàtic en goidèlic, i ben conegut allà des de molt abans: -ALI- i grups semblants passaven així a -aili-. *Argaela* és llatinització de *Argail-*. En aquests *arga(i)li* de l'antiga zona celtibèrica ja hi pot haver, doncs, l'ARGALIO-perpetuat avui en l'àrea cantàbrica, tan veïna, i en els nostres Pirineus. — ⁷ Possible, però dubtós, que vingui d'això, el Serrat de *les Recallues*, un dels que baixen de la rosta Serra de St. Gervàs cap a Casterner de les Olles: en aquesta zona és quasi normal -osa > -ua, per tant podria venir de *recall* amb -osa; però també podria resultar d'una dissimilació vocàlica de *rocalloses*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *xergai*, *xaragall*, *aixaragallar*, *xaragallar*, *aixaragallar*, *xaragai*, *saragall*, *saragai*, *sargai*, *aragall*, *sargall*, *sergall*, *sargallada*, *sergallar*, *saragallet*, *sorgallet*, *aixaragallar*, *sargaiar*, *saragallar*, *aixeregall*, *Aixeregall*, *aregall*, *argall*, *argallet*, *argai*, *argallada*, *aixaragallada*, *aixaragall*, *El Racall*, *el Recallo*, *L'Arracall*, *L'Arracallo*, *regall*, *regallar*, *El Regall*, *racall*, *S' Aragà*, *Arguany*, *xaragasters*, *Els Xaragasters*, *xaragaster*, *saragallar* (vegeu supra), *saragallejar*, *aixaragallador*, *aixaragallament*, *Serrat de les Recallues* [n. 7].

Xaragotejar 'remenar un líquid' [Belv.], pot ser pres del cast. *zaragutear* (DECH II, 898a42, i cf. *zaragüetero* i *zaragatero* a ZALAGARDA), però amb contaminació de *XARBOTAR* *Xaralla* documentat?? *Xarama* 'gresca' (Bulbena; cf. Spitzer, *LexikK*, 152) i *xaramandanga* [S. XVIII, *DAG.*] semblen ser resultat d'encruaments de *xaramella*/*xaramita* amb *mandanga* i després *xarima-xarama* *Xarambeu*, V. *salabre* *Xaramella* i *xaramita*, V. *xeremia* *Xarampió*, V. *sarampió*

⁴⁵ XARANGA, banda de música desafinada, igual que al cast. CHARANGA [1836], de formació onomatopèica. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

«Les --- *xarangues* que segueixen la comitiva se componen de bombo --- y dos o tres parells de platets», Verdaguier (*Diet. a T. Santa*, O. C. Pop., 41).

DERIV.: Almenys en part deu ser-ho l'adj. f. *xalanguera* que apareix en cançons populars amb un sentit com 'falaguera, trempada, festosa': «la molinera, / qu'ella té una filla qu'és molt *xalanguera*: / sap pasta y cunyà de tota manera / --- / també sap ballà (a) la moda francesa / --- / Lo galant l'espera / li tire un pom d'or ---», *Romllo*. (MilàF, 289C; la versió C ho substitueix per *falaguera*, i altres 4 versions, amb altres mots): podria estar per *xaranguera* en el sentit de ⁶⁰ 'amiga de pendre part en festes', però tant o més hi